

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

О.Г. БІЛОРУС, д-р екон. наук, проф., академік НАН України,
Заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
вул. Панаса Мирного, 26, 01011, Київ, Україна,
e-mail: ec-teor@ief.org.ua,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0731-5649>

ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ТРАНСФЕРУ В ДОСЛІДНИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

У сучасних умовах, коли наука стала не тільки безпосередньою, але й головною продуктивною силою, технологічний фактор та інновації є визначальними чинниками економічного зростання розвинутих економік, що забезпечують реалізацію процесів та втілення нових підходів у підвищення ефективності економічної моделі держав. Результати наукових досліджень українських дослідницьких університетів мають перетворюватися на ліквідні ринкові товари, реалізація яких дасть змогу підняти їх якісний інноваційний рівень та забезпечить достатню спроможність для створення комерційно привабливих інновацій, що приноситимуть значні дивіденди. Зменшення розриву між наукою і виробництвом сприятиме зростанню ефективності дослідницької роботи та збільшенню конкурентної переваги України на міжнародних ринках.

Гостра необхідність осучаснення практики управління трансфером технологій українських дослідницьких університетів зокрема та дослідницької галузі в цілому зумовлює появу нових досліджень з даної проблематики. Віддаючи належне попереднім науковим напрацюванням, що стосуються окреслених питань, слід зазначити, що поза увагою науковців часто залишається розгляд суперечностей еволюційно-інституційних змін, які впливають на динаміку академічного інноваційного розвитку, а також зумовлюють причини та наслідки прийняття державних управлінських рішень. У цьому зв'язку чималий інтерес становить рецензована монографія І.Е. Новікової, присвячена проблемам активізації технологічного трансферу в дослідницьких університетах [1].

У монографії системно розкриваються сучасні можливості комплексного вирішення означеної проблематики і формуються базові напрями, пропонуються інструменти та методи стратегічного управління розвитком дослід-

Ц и т у в а н н я: Білорус О.Г. Проблеми активізації технологічного трансферу в дослідницьких університетах. *Економіка України*. 2020. № 8. С. 96—99.

ницьких університетів на національному рівні. Авторка на основі аналізу цілісних суб'єктно-об'єктних відносин розглянула трансфер технологій у дослідницьких університетах як ключовий фактор їх розвитку. Нею запропоновано новий концепт взаємовідносин між учасниками процесу технологічного трансферу. На основі глибокого і всебічного аналізу зарубіжного досвіду активізації трансферу технологій у дослідницьких університетах викладено авторський погляд на визначення успішного алгоритму здійснення технологічного трансферу, а також розроблено модель організаційної структури типового центру трансферу технологій у дослідницьких університетах, деталізовано його функціональне навантаження.

У монографії ґрунтовно охарактеризовано сучасні тенденції трансформації концепту «відкритих» інновацій як теоретичної платформи активізації технологічного трансферу в знаннєвій економіці, зокрема, відзначено, що сучасна реальність відрізняється від запропонованої Г. Чесборо моделі. Показано, що наразі провідні дослідницькі університети поступово зміщують свої функціональні акценти з освітньої сфери на дослідницьку, до розвитку якої дедалі ширше намагаються залучити не тільки власних студентів, аспірантів, дослідників і викладачів, але й усіх зацікавлених в інноваційній сфері. Висвітлено актуальні тренди комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності та сформульовано об'єктивні закономірності успішного розвитку університетського підприємництва. Значну увагу приділено розгляду суперечностей розвитку дослідницьких університетів України в контексті активізації технологічного трансферу. Авторкою проведено низку експертних соціо-економічних розвідок, які дали можливість інтегрувати й узагальнити думки експертів і висунути нові гіпотези та рішення щодо формування підприємницького клімату, розвитку наукоємного бізнесу і налагодження успішного трансферу технологій в університетах України.

На основі PEST- і SWOT-аналізу факторів комерціалізації українських університетських технологій запропоновано стратегічні підходи до активізації академічного підприємництва в сучасних мегауніверситетах. Побудовано авторську модель вибору та реалізації стратегії комерційного трансферу технологій, а також проаналізовано ризики, що можуть виникати в процесі втілення стратегії комерціалізації дослідницької продукції в науково-підприємницькому університеті. Охарактеризовано стан науково-освітньої сфери в Україні в умовах ринкових відносин і розвитку міжнародного співробітництва; виокремлено основні досягнення українських університетів, зокрема Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та Київського національного університету імені Тараса Шевченка, на шляху становлення академічного підприємництва, надано авторські рекомендації щодо усунення перепон у напрямі сучасної євроінтеграції знань. Здійснено порівняльний аналіз інноваційних показників, які впливають на позиції України у відповідних міжнародних рейтингах.

Рецензована монографія має суттєвий практичний характер упровадження. Так, у контексті з'ясування особливостей просування української комерційно привабливої інтелектуальної продукції на сучасні світові ринки авторкою проведено масштабне дослідження, яке показало, що одним з важ-

ливих бар'єрів на шляху інтернаціональної комерціалізації результатів українських академічних досліджень і налагодження співробітництва з іноземними компаніями є ігнорування університетами важливості PR-технологій просування на ринок власних комерційно привабливих об'єктів інтелектуальної власності, внаслідок чого українська наука практично залишається маловідомою. Також розроблено методики оцінювання: продукту інтелектуальної праці в дослідницьких університетах; ефективності трансферу технологій у дослідницькому університеті, що має бути основою для організації їх комерційно орієнтованої інтелектуальної діяльності. Показано важливість використання інформаційних інструментів в активізації трансферу технологій у дослідницьких університетах, а також завдяки можливостям різних мережевих платформ, насамперед Enterprise Europe Network. Авторка не обмежується критикою основних законодавчих й урядових ініціатив в Україні у сфері інноваційної діяльності. Нею запропоновано конкретні рекомендації щодо активізації трансферу академічних технологій українських університетів, а саме нормативно-правові, фінансово-економічні та структурно-організаційні стимулюючі заходи.

Звичайно, окремі положення та висновки, що представлені у рецензованій монографії, можна піддавати сумніву за суб'єктивність оцінок у висвітленні спірних у наукових колах урядових заходів з інтенсифікації академічної інноваційної діяльності, а саме публікаційної активності вітчизняних науковців у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Scopus і Web of Science.

Проте в цілому рецензована наукова монографія є суттєвим, своєчасним, комплексним і оригінальним дослідженням і внеском у вирішення складних проблем, пов'язаних з розвитком інтелектуального потенціалу університетів і комерціалізацією академічних об'єктів інтелектуальної власності. Авторські висновки і пропозиції становлять значний інтерес як для науки, так і для управлінської практики у сфері трансферу знань, технологій та ведення наукоємного бізнесу. Вони також можуть бути використані у формуванні стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку України та її регіонів, удосконалення дослідницької політики держави. Зважаючи на той факт, що монографія стала підсумком роботи авторки над докторською дисертацією, вона і за формою, і за змістом відповідає нормативним вимогам до опублікованих наукових результатів для здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Новікова І.Е. Активізація технологічного трансферу у дослідницьких університетах: теорія та практика : моногр. — Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2019. — 512 с.

Рецензія надійшла 05.08.2020

REFERENCES

1. Novikova I.E. Activation of technological transfer in research universities: theory and practice. Kamianets-Podilskiy, Publisher PE Zvoleiko D.G., 2019 [in Ukrainian].

Received on August 05, 2020

Oleg Bilorus, Dr. Sci. (Econ.), Professor, Academician of the NAS of Ukraine,
Honored Worker of Science and Technology, Chief Researcher,
Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine,
26, Panasna Myrnoho St., Kyiv, 01011, Ukraine

THE PROBLEMS OF ACTIVATING TECHNOLOGY
TRANSFER IN RESEARCH UNIVERSITIES

The reviewed monograph largely provides answers to the following acute questions: What changes have taken place in the theoretical basis of the problem of intensifying technology transfer in research universities? What is the role of the state, research universities and intellectual property in the processes of intensification of technology transfer? The author explored the better current practice of activating technology transfer in research universities around the world. Reasonably are different approaches to developing an effective model, strategy, principles and evaluating the effectiveness of technology transfer in research universities. Have been identified Institutional and organizational barriers, as well as catalysts for the generation of new scientific knowledge and technologies by universities. The risks of aggravation of contradictions of technological transfer are considered, and also vectors of changes in processes of activation of innovative and technological development of national economy are offered.

Keywords: *technology transfer, research universities, intellectual property, knowledge economy, Enterprise Europe Network.*